

جمع کل صادرات اقلام دارویی مشتمل بر داروهای انسانی، مواد اولیه دارویی، داروهای دامپزشکی و تجهیزات پزشکی و آزمایشگاهی طی یک دهه ماهه سال ۱۳۹۵ با ارزش ۱۷۵٫۲ میلیون دلار و وزن ۳۵ هزار تن نسبت به مدت مشابه سال قبل، از رشد ارزشی ۲۴٫۴ درصدی برخوردار بوده است. به گزارش ایسنا، فرسودگی خطوط تولید و پایین بودن ظرفیت‌های فعال تولیدی منجر به استفاده‌ندش در احداث کار توان ظرفیت تولید شرکت هاشد است.

رشد ۳۵ درصدی ارزش کل صادرات اقلام دارویی در سال ۹۵

بررسی وضعیت یکی از شاخص های مهم اقتصاد دانش بنیان

صادرات محصولات با فناوری بالا، فقط یک درصد!

جواد غیثی – اقتصاد مقاومتی دارای ۵ رویکرد اساسی است؛ دانش بنیان، درون زا، برون نگز، عدالت بنیان و مردم

محور که البته اولین رویکرد از اهمیت ویژه ای برخوردار است چرا که ماهیت اقتصاد مقاومتی، اقتصادی دانش بنیان است و به همین خاطر است که در دومین بند از سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی مورد بحث قرار گرفته است. با توجه به اهمیت موضوع، سوال اینجاست که وضعیت اقتصاد کشور در مسیر دانش بنیان شدن چگونه است؟ انواع شاخص های موجود در این رابطه چه می گویند؟ در گزارش امروز ضمن مرور سریع برخی شاخص ها که قبلا مورد بررسی شده اند (برای اطلاعات بیشتر می توانید به گزارش تحلیلی خراسان مورخ ۱۲ اسفند ۹۵– صفحه ۱۰– مراجعه کنید)، روی یک شاخص جدید یعنی سهم محصولات با فناوری بالا در سبد صادراتی کشور تمرکز می کنیم. شاخصی که به طور رسمی محاسبه و اعلام نمی شود و به تازگی در گزارشی توسط مرکز پژوهش های مجلس بررسی و تصویری از وضعیت آن ارائه شده است. این مرکز ضمن بررسی این شاخص مهم تاکید کرده است که همانند بسیاری از شاخص های دیگر حوزه علم، فناوری و نوآوری، متولی مشخصی برای محاسبه و گزارش دهی منظم شاخص صادرات محصولات با فناوری بالا وجود ندارد.

صنایع با فناوری بالا	صنایع با فناوری بالا-متوسط
- هواپیما و فضاپیما	- ماشین ها و لوازم الکتریکی
- دارو ها	- وسایل نقلیه موتوری، تریلرها و نیمه تریلرها
- ماشین آلات اداری، شمارشگر و محاسبه گر	- مواد شیمیایی به غیر از دارو ها
- رادیو، تلویزیون و تجهیزات ارتباطاتی	- تجهیزات جاده ای و تجهیزات حمل و نقل
- ابزارهای پزشکی، دقیق و بصری	- تجهیزات و ماشین آلات
صنایع با فناوری متوسط- پایین	صنایع با فناوری پایین
- ساخت و تعمیر کشتی ها و قایق ها	- صنایع بازیافتی
- محصولات لاستیکی و پلاستیکی	- چوب، خمیر کاغذ، کاغذ، محصولات کاغذی، چاب و
- زغال سنگ سوخته، محصولات پتروشیمی تصفیه شده و سوخت هسته ای	- انتشار
- دیگر محصولات معدنی غیرفلزی	- محصولات غذایی، نوشیدنی و نوتون
- فلزات پایه و محصولات فلزی ساخته شده	- پارچه، محصولات نساجی، چرم و کفش

به دنبال بالاگرفتن اختلافات میان برخی کشورهای عربی به رهبری عربستان با کشور قطر، به نظر می رسد سطح تنش هایه بیشتری درخودر سیده اسد. در تازه ترین اقدام، روزوشنبه ۵وژن ۲۰۱۷، کشورهای عربستان سعودی، مصر، بحرین و امارات متحده عربی روابط دیپلماتیک خود را به طور کامل با کشور قطر قطع کرده اند. صرف نظر از پیامدهای بین المللی و منطقه ای این تنش ها، آنچه در کوتاه مدت اهمیت دارد، آثار وتبعات این قطع رابطه بر وضعیت تجاری قطر است. بر اساس گزارش دفتر تحقیقات بازار و مشاوره تجاری اتاق بازرگانی مشهد، تحلیل کالاها و شرکای تجاری قطر و بررسی جایگاه کشورهای ائتلاف مذکور در تأمین نیازهای بازار قطر، در بردارنده برخی نکات مهم است. این گزارش، فرصت های صادرات کالا به قطر را بررسی کرده است.

با بررسی وضعیت اقتصادی قطر و نیز تعاملات آن با کشورهای همسایه، که قطر را تحریم کرده اند، می توان نکات زیر را بیان کرد:

۱۰- دیپلماسی مبتنی بر صادرات گاز، تضمین کننده امنیت سیاسی قطر خواهد بود. قطر سومین کشور دارای ذخایر گازی و بزرگ ترین تولید کننده گاز طبیعی مایع (LNG) در جهان است و تنها برای بالغ بر حدود ۱/۴ میلیارد دلار به قطر صادرات داشته است. صادرات مصر و بحرین نیز به ترتیب معادل ۰/۳۶ و ۰/۲۸ میلیارد دلار بوده است. در مقام مقایسه باید توجه داشت که صادرات ایران به قطر در سال ۲۰۱۸ تنها ۰/۱ میلیارد دلار بوده است. از میان ۱۰ فصل عمده اقلام وارداتی قطر که ارزش آن هاد مجموع ۲۰ میلیارد دلار می شود، کشورهای ائتلاف در سه فصل زیر سهمی تعیین کننده در بازار دارند. - فصل ۲۵: گاز. گاز از عناصر خاکی و سنگ، گچ، آهک و سیمان با سهمی بالغ بر ۸۰ درصد - فصل ۳۹: پلاستیک و مصنوعات پلاستیکی با سهمی بالغ بر ۷۴ درصد - فصل ۳۳: قطعاتی از آهن و فولاد با سهمی نزدیک به ۲۴ درصد

بررسی کالاهایی که قطر پس از تحریم ائتلاف عربی به آن نیاز دارد

نیازهای وارداتی قطر و توان صادراتی ما

گاز طبیعی که هزینه تولید بالاتری دارند می تواند یک فرصت تلقی شود.

۲۰- کشورهای ائتلاف مذکور در مجموع بزرگ ترین تأمین کننده گان کالاهای وارداتی قطر هستند. از مجموع واردات ۳۲ میلیارد دلاری قطر در سال ۲۰۱۵، صادرات ۴ کشور امارات، عربستان، مصر و بحرین روی هم رفته معادل ۴/۹ میلیارد دلار است. بنابراین می توان گفت در صورت تداوم این بحران، قطر باید برای بالغ بر ۱۵ درصد نیاز وارداتی کشور خود، شریک تجاری جدید پیدا کند. لازم به ذکر است در میان چهار کشور مذکور، قطر با واردات ۲/۸ میلیارد دلاری بیشترین وابستگی را به امارات دارد. پس از آن عربستان قرار دارد که سالانه در حدود ۱/۴ میلیارد دلار به قطر صادرات داشته است. صادرات مصر و بحرین نیز به ترتیب معادل ۰/۳۶ و ۰/۲۸ میلیارد دلار بوده است. در مقام مقایسه باید توجه داشت که صادرات ایران به قطر در سال ۲۰۱۸ تنها ۰/۱ میلیارد دلار بوده است. از میان ۱۰ فصل عمده اقلام وارداتی قطر که ارزش آن هاد مجموع ۲۰ میلیارد دلار می شود، کشورهای ائتلاف در سه فصل زیر سهمی تعیین کننده در بازار دارند. - فصل ۲۵: گاز. گاز از عناصر خاکی و سنگ، گچ، آهک و سیمان با سهمی بالغ بر ۸۰ درصد - فصل ۳۹: پلاستیک و مصنوعات پلاستیکی با سهمی بالغ بر ۷۴ درصد - فصل ۳۳: قطعاتی از آهن و فولاد با سهمی نزدیک به ۲۴ درصد

است که تاکنون آماری قابل اتکا از میزان تولید و صادرات این نوع کالاها در کشور وجود نداشته باشد، از این رو مرکز پژوهش های مجلس تلاش کرده است در این مسیر پیشگام شود و با بررسی شاخص های جهانی و سیستم های طبقه بندی جهانی کالاها، بستری برای محاسبه این شاخص فراهم آورد. بر اساس یافته های جهانی، دو نوع تعریف از محصولات با فناوری بالا وجود دارد. در دسته اول کالاها، وابسته به نوع ورودی و نهادهای به کار رفته برای تولید دسته بندی می شوند. بر این اساس محصولات و خدمات با فناوری بالا شامل بخشی می شود که تراکم بالایی از نیروی انسانی متخصص در علوم، فناوری، مهندسی و ریاضی دارد. تعریف دیگر که مبتنی بر خروجی است، میزان پیچیدگی نهفته در محصولات صنایع یا میزان تغییرات سریع رخ داده در این محصولات را مبتا قرار می دهد. جدول زیر یک نوع دسته بندی از انواع کالاها بر اساس تعریف سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه (OECD) را ارائه می کند. چنانچه ملاحظه می شود کالاهایی چون هواپیما و فضاپیما، دارو ها، تجهیزات ارتباطی، تلویزیون و محاسبه گر ها و ابزار های پزشکی دقیق جزو محصولات با فناوری بالا هستند.

چگونه کالاهای با فناوری بالا را بشناسیم؟
واقعیت این است که دسته بندی انبوه کالا بر اساس میزان فناوری مورد استفاده در فرآیند تولید، کار آسانی نیست. این موضوع در کنار نبود متولی و نداشتن دغدغه باعث شده

مجموع (دلار)	شاخص	تعداد محصولات
۱۸۶،۹۶۱،۶۵۵/۶۲	صادرات محصولات با فناوری بالا طبق تعریف اداره امار اتحادیه اروپا	۹۸
۱۸۷،۵۳۲،۳۴۸/۳۶	صادرات محصولات با فناوری بالا طبق تعریف سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه	۱۱۳
۳۳۵،۹۵۶،۰۲۲/۰۰	صادرات محصولات با فناوری بالا طبق تعریف بانک جهانی	۱۸۶
۴۳۲،۶۷۲،۳۳۲/۴۸	جمع کل صادرات محصولات با فناوری بالا	۲۸۲

ردیف	گروه	تعداد اقلام	جمع (دلار)
۱	داروسازی و شیمی	۸۵	۲۹۵،۵۰۹،۹۷۸/۸۰
۲	هوا فضا (هواپیما و فضاپیما)	۲۴	۳۴۵،۵۰۰،۶۰۶/۹۹
۳	رادیو، تلویزیون و تجهیزات ارتباطاتی	۶۳	۵۷۳،۴۲۱،۸۱۸/۸۴
۴	ابزارهای پزشکی، دقیق و بصری	۷۳	۴۱۱،۳۲۲،۲۴۷/۹۲
۵	ماشین آلات اداری، شمارشگر و محاسبه گر	۱۹	۷۳۳،۳۴۷/۴۱
۶	ماشین های الکتریکی	۱	۱۲۷،۴۱۲/۰۰
۷	ماشین های غیر الکتریکی	۱۶	۳۰۲،۷۰۲،۰۰۰/۰۰
۸	ترم افزار	-	۲۰،۰۰۰،۰۰۰/۰۰
۹	حسنگ افزار	-	-
	جمع کل		۶۳۲،۶۷۲،۳۳۱/۶۶

مذکور حکایت دارد. برای تحلیل بهتر، این ۳۷ فصل را می توان به دو بخش تقسیم کرد. بخش اول شامل ۱۲ فصل کالایی است که کشورهای ائتلاف در این فصول بیش از ۵۰ درصد نیاز بازار را تأمین می کرده اند. پیداست در این فصول کالایی، قطر بیشترین بحران را در کوتاه مدت در پیش رو خواهد داشت. اما بخش دوم شامل ۲۵ فصل کالایی است که کشورهای مذکور در این فصول بین ۲۵ تا ۵۰ درصد بازار قطر را در اختیار داشته اند. اگرچه قطر در این بازارها نیز در کوتاه مدت با مشکل مواجه خواهد بود، شدت بحران در این بازارها کمتر است. نکته قابل توجه این که در بیشتر این سرفصل ها، ایران قادر به افزایش صادرات و تأمین نیازهای قطر است و از این رو بحران سیاسی موجود می تواند فرصتی برای افزایش صادرات ایران به قطر باشد.

کد فصل	عنوان فصل کالایی	واردات به سهم کل واردات (دلار)	واردات به سهم کل واردات (دلار)	سهم کشورهای ائتلاف از واردات این فصل (درصد)
۸۴	ماشین آلات، لوازم مکانیکی، راکتورهای هسته ای، دیگ های بخار، اجزاء و قطعات آن ها	۱۵/۵۷	۲/۶۷	۲/۶۷
۸۷	سایر وسایل نقلیه از راه آهن و اتوبوس ها، اجزاء و قطعات و متفرعات آن ها	۱۳/۶	۲/۶۳	۲/۶۳
۸۵	ماشین آلات برقی و اجزاء و قطعات آن ها، دستگاه ضبط صدا، تلویزیون...	۱۰/۳۹	۱۳/۵۴	۱۳/۵۴
۸۸	هواپیما، فضاپیما و اجزاء و قطعات آن ها	۱/۹	۶/۴۰	۰/۵۷
۷۳	قطعاتی از آهن یا فولاد	۱/۸	۵/۶۲	۲۳/۷۳
۹۹	میلان، ملحفه، تشک، مخده، میلمان و...	۰/۸	۲/۶۳	۱۰/۹۱
۹۴	پلاستیک و مصنوعات پلاستیکی	۰/۷	۲/۳۱	۳۴/۱۸
۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی، فلزات گرانبها و...	۰/۷	۲/۲۷	۱۲/۴۱
۹۰	محصولات اپتیک، عکاسی، سینمایی، اندازه گیری، چک کردن و...	۰/۶	۱/۹۹	۳/۹۲
۲۵	نمک، گوگرد، خاک رس و سنگ گچ	۰/۶	۱/۸۷	۸۰/۴۷

منبع: سازمان تجارت جهانی

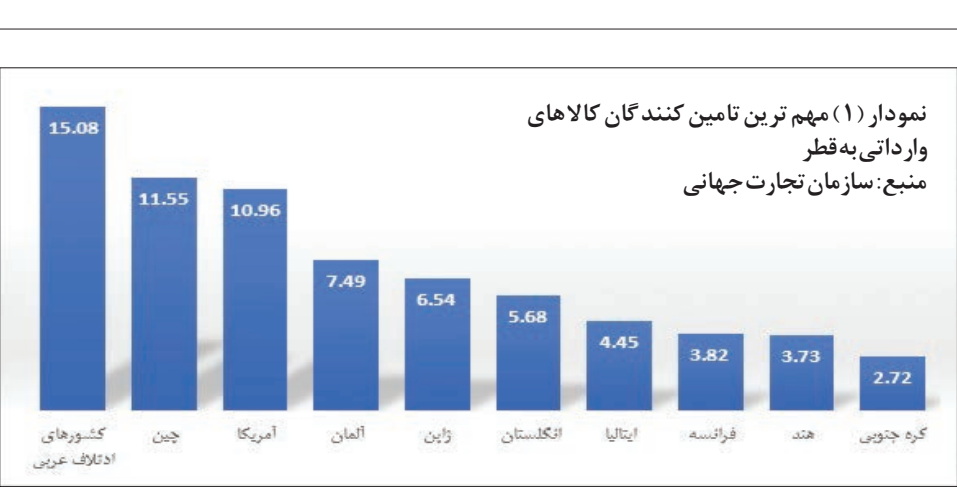
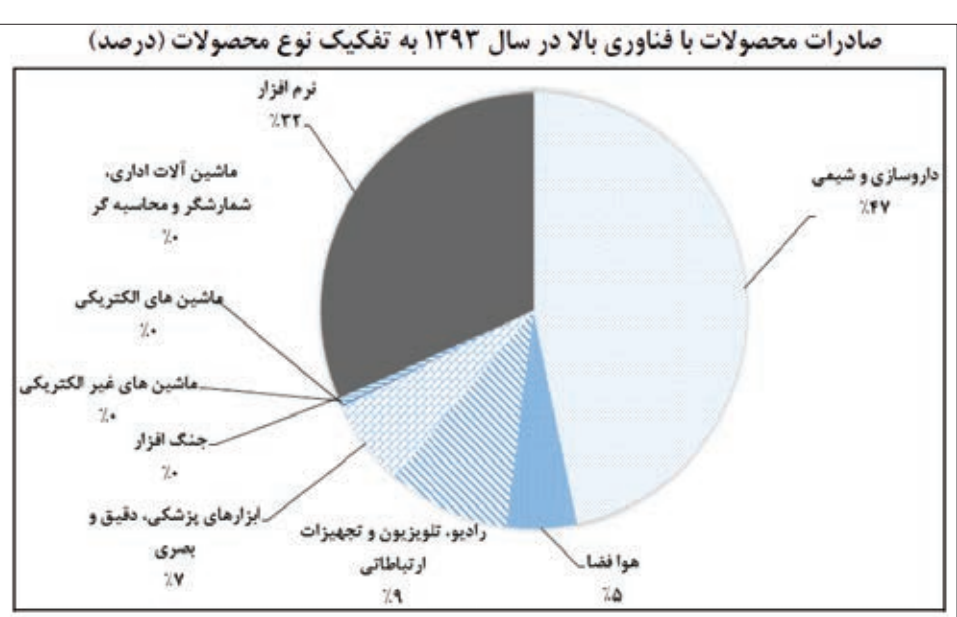
پرونده روز

۷

جزئیات گروه های ۸ گانه را نمایش می دهد: چنانچه این جدول و نمودار مربوطه نشان می دهد، حدود نیمی از صادرات محصولات با فناوری بالای کشور در سال ۱۳۹۳ مربوط به داروسازی و مواد شیمیایی مورد استفاده در پزشکی و محصولات دارویی بوده است. پس از آن، صادرات نرم افزار، ۳۲ درصد از کل صادرات محصولات با فناوری بالا را تشکیل می دهد. صادرات محصولات حوزه رادیو، تلویزیون و تجهیزات ارتباطاتی، حوزه ابزارهای پزشکی دقیق و بصری و همچنین حوزه هوا فضا نیز هر یک کمتر از ۱۰ درصد کل صادرات محصولات با فناوری بالا را به خود اختصاص داده است.

متولی واحدی برای محاسبه صادرات با فناوری بالا تعیین شود

مرکز پژوهش ها در پایان با تاکید بر این که، چارچوب محاسبه ارائه شده در این گزارش، می تواند مبنای اولیه ای برای محاسبه دقیق تر شاخص صادرات محصولات با فناوری بالا و ارائه به سیاستگذاران و برنامه ریزان باشد با توجه به اهمیت محاسبه این شاخص در پایش تحقق اقتصاد دانش بنیان، پیشنهادهایی ارائه کرده است. مثلا پیشنهاد شده است که متولی واحدی برای تعریف دقیق مصادیق محصولات با فناوری بالا طبق معیارهای بین المللی و پایش و گزارش دهی سالیانه شاخص صادرات محصولات با فناوری بالا تعیین شود. همچنین پیشنهاد شده که علاوه بر اقلام صادراتی با فناوری بالا که در این گزارش ارائه شده، خدمات فنی و مهندسی با فناوری بالا نیز شناسایی و به نحو مناسب کدگذاری شود تا میزان صادرات آن ها هر ساله قابل احصا و بررسی باشد.

عنوان فصل کالایی	کل واردات قطر (هزار دلار)	جمع	سهم ائتلاف از کل
فرآور ی گوشت، ماهی و...	۶۹۰۰۰	۲۴۱۹۶	۳۵
قهقه ها و شکر شیرینی سازی	۵۹۷۵۴	۳۲۰۶۸	۵۴
کاکائو، قهوه و ادویه آن	۸۲۵۹۳	۳۲۶۹۱	۲۹
آاده سازی غلات، حبوبات، آرد، نشاسته یا شیر	۲۰۵۵۳۶	۷۰۳۴۳	۳۴
آماده سازی سبزیجات، میوه ها، دانه ها و...	۱۰۸۸۲۲	۴۰۱۱۳	۳۷
آماده سازی سایر خوراکی ها	۱۹۶۰۷۶	۵۵۵۷۶	۲۸
نوشابه ها، آبگو ن های الکلی و سرکه	۱۹۹۶۵۹	۹۲۹۹۱	۴۷
تقاله صنایع غذایی، علفوه، حیوانات آماده	۴۰۸۹۶	۲۲۸۹۴	۵۶
محصولات غو ن و تنباکو	۸۴۸۹۰	۴۴۱۲	۵
جمع	۱۰۴۷۵۰۳	۳۶۶۲۸۴	۳۵

جدول متوسط [شماره ۶۸۵۸]

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱																				
۲																				
۳																				
۴																				
۵																				
۶																				
۷																				
۸																				
۹																				
۱۰																				
۱۱																				

۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۱	و	ا	ب	د	ح	ز	پ	س	ت	ث	ج	ی	ف	ل	م	ن	س	ا	ب	و
۲	ا	و	ب	د	ح	ز	پ	س	ت	ث	ج	ی	ف	ل	م	ن	س	ا	ب	و
۳	ا	و	ب	د	ح	ز	پ	س	ت	ث	ج	ی	ف	ل	م	ن	س	ا	ب	و
۴	ا	و	ب	د	ح	ز	پ	س	ت	ث	ج	ی	ف	ل	م	ن	س	ا	ب	و
۵	ا	و	ب	د	ح	ز	پ	س	ت	ث	ج	ی	ف	ل	م	ن	س	ا	ب	و
۶	ا	و	ب	د	ح	ز	پ	س	ت	ث	ج	ی	ف	ل	م	ن	س	ا	ب	و
۷	ا	و	ب	د	ح	ز	پ	س	ت	ث	ج	ی	ف	ل	م	ن	س	ا	ب	و
۸	ا	و	ب	د	ح	ز	پ	س	ت	ث	ج	ی	ف	ل	م	ن	س	ا	ب	و
۹	ا	و	ب	د	ح	ز	پ	س	ت	ث	ج	ی	ف	ل	م	ن	س	ا	ب	و
۱۰	ا	و	ب	د	ح	ز	پ	س	ت	ث	ج	ی	ف	ل	م	ن	س	ا	ب	و

کل جدول شماره ۶۸۵۷